

Het transformatieproces van de KL in perspectief

Grip op de toekomst

O.P. van Wiggen – kolonel der infanterie

C.A.M. van Eijl – kolonel der infanterie

P. Nieuwenhuis – majoor der artillerie*

Inleiding

De Koninklijke Landmacht won onlangs een aansprekende Amerikaanse prijs. Het *Institute for Defence and Government Advancement* (IDGA) kende de *Network Centric Warfare Award 2004* toe aan het *Theatre Department Tactical Army & Air Force Network* (TITAAN), het innovatieve mobiele communicatienetwerk voor land- en luchtmacht, waarbij ook de vernieuwende manier van projectvoering bij het *C2 Support Centre* in Ede werd geprezen. De directeur IDGA stelde dat TITAAN een nieuwe standaard betekent en een essentieel onderdeel van 'Network Centric Warfare'.

In oktober 2003 toonde 11 *Air Manoeuvre Brigade* (AMB) aan dat zij operationeel gereed is. Na een intensieve samenwerking van iets meer dan tien jaar tussen 11 Luchtmobiele Brigade en de Tactische Helikopter Groep liet 11 AMB zien dat het *air manoeuvre* concept functioneert en dat deze *joint* eenheid met het concept

kan werken. Als waardering kreeg 11 AMB de kwalificatie¹ *Air Assault* onder verwijzing naar *101 (us) Division Air Assault*; een eenheid die zich tijdens tal van inzetten inmiddels ruimschoots heeft bewezen.

Eind jaren negentig vormde de legerkorpsstaf zich om naar GE/NL HRF(L) HQ, een snel inzetbaar hoofdkwartier geschikt voor het leiden van de landcomponent op een operationeel-strategisch niveau in een multinationale 'joint' omgeving. De inzet van dit hoofdkwartier in Afghanistan als *Land Component Command* in 2003 was zeer succesvol.

Moeten we deze successen als een incident beschouwen of valt er een patroon te ontdekken? Het ontwikkelen van nieuwe concepten en doctrines zijn langlopende processen en die worden niet van het één op het andere moment gerealiseerd. Daarnaast vergt de aanschaf en verwerving van geavanceerde (wapen)systemen veel tijd en bedraagt de levensduur van hoofdwapensystemen soms enkele tientallen jaren. Het is gebruikelijk dat dergelijke keuzes vanuit een zeker toekomstperspectief worden gemaakt. In dit artikel betogen wij dat genoemde successen geen incidenten zijn, maar het resultaat van een in de jaren negentig opgestelde toekomstvisie en een daarmee samenhangende conceptuele koerswijziging.

We staan eerst stil bij de aanleiding om tot die conceptuele koerswijziging te komen. Vervolgens beschrijven we die koerswijziging, ingezet in de jaren negentig, en geven aan de hand van de functies van militair vermogen aan welke initiatieven er in dat kader zijn genomen. We beperken ons echter niet alleen tot de jaren negentig, maar staan ook stil bij de meest recente ontwikkelingen, die uiteindelijk in de zomer van 2003 leidde tot de Prinsjesdagbrief. Ten slotte stellen we vast wat er nog ontbreekt en welke inspanningen nodig zijn om de huidige operationele relevantie van de KL voort te zetten.

Aanleiding tot de koerswijziging

De val van de Muur in 1989 gevolgd door de eerste operationele uitzendingen in het kader van vredesoperaties, leidden begin jaren negentig tot een veranderde taakstelling. Niet langer was de bondgenootschappelijke verdediging de enige en primaire taak van de KL. Het uitvoeren van crisis-beheersingsoperaties werd niet alleen de tweede taak, maar kreeg na verloop van tijd dezelfde prioriteit. Omdat organisatie en uitrusting toen nog volledig waren toegerust op de hoofdtak, ontstond de discussie hoe de KL in te richten naar twee verschillende taken. Immers, de wapenplaat-

* Kolonel Van Wiggen en majoor Nieuwenhuis zijn werkzaam op de Landmachtstaf. Kolonel Van Eijl werkt bij 11 *Air Manoeuvre Brigade*.

¹ Het certificaat *Fully Operational Capable* is verleend door de C-1(GEN/NL) Corps, luitenant-generaal N. van Heyst, na afloop van de oefening *Gainful Sword* in oktober 2003.

Artikelen uit de Defensiekrant
van 5 februari 2004 (l)
en 6 november 2003 (r)

WASHINGTON - Het nieuwe operationele communicatienetwerk voor Land- en luchtmacht Titaan heeft tijdens een symposium van het Amerikaanse Institute for Defense and Government Advancement (IDA) in Washington DC de eerste prijs ontvangen in de categorie 'Beste Netwerk Centric Warfare-programma, ontwikkeld door een coalitie-partner van de VS'. Netwerk Centric Warfare, ook het

Amerikaanse hulde voor TITAAN-project

en zorgt in haar rol van Single Service Manager ook voor de invoering ervan bij de Tactische Helikoptergroep van de Koninklijke Luchtmacht. Het 2. Support Center is daarbij verantwoordelijk voor de 'architectuur' en het technisch systeemontwerp van TITAAN. De Jong kreeg de inzet van het

slaagde het systeem in achttien maanden operationeel te krijgen. De eerste keer gebeurde dat overigens in de Afghaanse hoofdstad Kabul. Ook gaf De Jong de betrokken industriële bedrijven een pluim. Het in-symposium kan met enige fantasie worden vergeleken met de jaarlijkse uitreiking in de

Awards aan de voor deze editie genomineerde films en documentaires, met dat verschil dat er in dit geval nieuwe militaire systemen met een prijs worden beloon. Naast 'Beste Netwerk Centric Warfare-programma, ontwikkeld door een coalitie-partner van de VS' reu er tijdens het symposium

forms en -systemen die effectief waren voor de eerste hoofdtaak, hoefden dat niet noodzakelijkerwijs ook te zijn voor de tweede hoofdtaak. Er was inmiddels al de nodige ervaring opgedaan met vredesoperaties en daarin was duidelijk geworden dat de karakteristieken ervan behoorlijk konden afwijken van reguliere gevechtsoperaties. Als gevolg daarvan werd de noodzaak

onderkend voor een nieuwe doctrine én een nieuwe conceptuele richting.

Nieuwe doctrine

De eerste initiatieven voor een nieuwe doctrine dateren uit 1994. De bestaande gevechtshandleiding was hoofdzakelijk gericht op de voorwaartse verdediging. Dit uitgangspunt bleek medio jaren negentig verouderd. Bovendien hadden de verrichtingen van de Amerikanen en Engelsen in de eerste Golfoorlog met hun *manoeuvre warfare* indruk gemaakt. Daarnaast resulteerde deze wijze van oorlogvoering in veel minder eigen verliezen dan initieel was verwacht en werd *collateral damage* zo veel mogelijk beperkt. Naast de gewijzigde inzichten aangaande gevechtsoperaties was

deelname aan vredesoperaties een ontwikkeling die in de nieuwe doctrine moest worden meegenomen. En ten slotte noodzaakte de overgang van een kader-militieleger naar een *all professional army* tot een andere benadering van het fenomeen militair vermogen. Een accentverschuiving in de richting van de mentale en conceptuele component bleek noodzakelijk. De nieuwe doctrine moest dan ook nadrukkelijk meer inhoud geven aan de beginselen van manoeuvre-oorlogvoering en opdrachtgerichte commandovoering.

De aanzet van de nieuwe doctrine werd gegeven door het schrijven van het kapstokdocument, de Landmacht Doctrine Publicatie 1; de *Militaire Doctrine*. Van dit document zouden in latere fasen de andere Doctrine-publicaties, de Leidraden en de overige handboeken worden afgeleid.²

Een nieuwe conceptuele richting

Met de aanpassing van de doctrine waren we er echter nog lang niet. De veranderde taakstelling maakte duidelijk dat de toekomstige KL zodanig moest zijn opgebouwd en gestructureerd dat het over voldoende flexibiliteit beschikte om zowel effectief

2 De LDP-1 verscheen in 1996 en werd in 1998 gevolgd door de eerste afgeleide versie, de LDP-2, 'Gevechtsoperaties'. Dit document werd in 1999 gevolgd door de LDP-3 'Vredesoperaties' en in 2001 door LDP-4; 'Nationale Operaties'. Begin dit jaar is de laatste afgeleide LDP, de LDP-2C, 'Gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander', uitgegeven. Hiermee is de totstandkoming van de nieuwe doctrine voorlopig afgerond.

Op het vliegveld Babimost neemt bevelhebber brigadegeneraal Marcel Urlings (links), het eerste van de 11 Air Manoeuvre in ontvangst. Bevelhebber der Luchtmacht Dick Berlijn (midden), en de auteur van het boek 'Links' Gelissen, kijken mee.

Links: Na het behalen van de operationele gereedheidstatus wordt de 11 Air Manoeuvre ook inzetbaar bij conflicten met een hoog risico.

Rechts: Sommige militairen maken van hun camouflagepakketten gebruik.

11 AIR MANOEUVRE BRIGADE BEHAALT OPERATIONELE GEREEDHEIDSTATUS

MET GLANS GESLAAGD

TEKST: ANDRÉ TWIGT
FOTO'S: PETER WIEZORECK

Voorafgaande aan de bekendmaking van de uitslag voert 11 Air Manoeuvre Brigade (11 AMB) een spectaculaire demonstratie uit. Het publiek geniet wanneer de uit land- en luchtmacht militairen bestaande eenheid in een notendop laat zien wat zij de afgelopen veertien dagen zoal hebben uitgespuugd. Hoogtepunt bestaat uit een luchtlanding, waarbij CH-47D Chinook en AS 532 Cougar transporthelikopters vlak voor de tribune zowel rollend materieel als personeel aan de grond zetten en zich vervolgens in een halve cirkel voor de genodigden opstellen. Apache gevechtshelikopters houden hoog boven de hoofden de flanken in de gaten.

Vooran zit Van Uhm, die overigens niet als enige een brede grins op de kaken heeft. Ook bevelhebber der Luchtmacht Dick Berlijn, en de plaatsvervangende commandant van 11 AMB, kolonel Ron Hagemeijer, zijn opgetogen. Na tien jaar investeren in personeel en materieel en na dik tweehalf jaar van gericht trainen, mag de gehele brigade zich nu echt gereed noemen voor alle typen inzet. Zoals missies met een laag 'lood' gehalte, waaronder practiceeroperaties. Maar ook acties ver achter de vijandelijke linies tijdens

een grootschalig conflict, zoals extracties en het slaan van een brughoofd, horen er bij. Al die aspecten komen aan bod tijdens *Gainful Sword*. Deze veldoefening moet de geoefendheid van de deelnemers aantonen, die van hoog tot laag continue op de vingers worden gekeken door een klein leger van internationale waarnemers. Met een dik boekwerk, de *Joint AMB Evaluation Manual*, op zak, beoordelen zij hoe procedures op het gebied van onder meer operaties, logistiek en onderhoud worden uitgevoerd. Om dat spel zo realistisch mogelijk na te bootsen, telt *Gainful Sword* niet minder dan 7500 deelnemers en dat aantal is zeker voor Nederlandse begrippen vrij uniek. Maar ook het niveau van de evaluatietest mag niet onvermeld blijven. Niet eerder heeft 11 Air Manoeuvre Brigade het genoegen mogen smaken om door een hoger niveau dan de eigen brigadestaf te worden aangestuurd. Die taak is de staf van 1 (Ge/NL) Corps een kolfje naar de hand, want tot op heden deed het snel inzetbare hoofdkwartier nog betrekkelijk weinig ervaring op met *air manoeuvre* operaties. "*Gainful Sword* komt dan ook als geroepen", meent chef Joint Operations Center (JOC), luitenant-kolonel Gerard Koot. Hij vertelt dat de oefening grofweg uit twee hoogtepunten bestaat, die zijn ontleend

aan respectievelijk het pas afgekomen NATO Response Forces Concept en het NATO High Readiness Forces Concept. De eerste opdracht bestaat uit het bevrijden van zo'n vijftig geïsoleerde waarnemers uit vijandelijke gebied, waarvoor de brigadestaf onder tijdsdruk met een uitgewerkt plan op de proppen moet komen. Datzelfde geldt overigens voor de tweede opdracht, die voorziet in het vermeerderen van twee sites met lanceerinstellingen voor chemische wapens. Vooral de laatste missie mag volgens kolonel Theo Vleugels best grensverleggend heten. Aangezien beide locaties zo'n twaalf kilometer uit elkaar liggen, neemt de brigadestaf een riskante beslissing door de gevechtskracht te splitsen. "Dat kan niet anders", oordeelt de chef-staf. "Onze verkenner hebben nog eens goed bekeken of de mobiele launchers eventueel verplaatst konden worden, maar doordat ze diep waren ingegraven, bleek dat geen haalbare kaart. Jammer, want eventueel hadden we het materieel van de ene site naar de andere kunnen rijden, waardoor de gevechtskracht als geheel intact bleef."

JAMMER

12 Infanteriebataljon Luchtmobiel Regiment Van Heutsz en 13 Infanteriebataljon Luchtmobiel Stootroepen Prins Bernhard moeten er ove-

rigens wel wat voor doen om beide aanvalsdoelen in te nemen, want de Duits/Nederlandse oefenvijand weert zich kraanig. Personeel van 43 Gemechaniseerde Brigade uit Havelte en 421 Grenadier Bataillon, uitgerust met zware Marder gevechtsvoertuigen, is er alles aan gelegen om de aanvalleur ervan te weerhouden de doelen in te nemen. Jammer voor hen blijkt de overmacht te groot. De brigadestaf van 11 AMB zet niet alleen honderden Nederlandse militairen in, maar ook nog delen van het Poolse 7 Air Cavalry Battalion, met wie eerder tijdens de oefening Polish Falcon werd samengewerkt. Overigens bedienen de Polen vriend en vijand. Zo treedt het 4de Regiment Luchtverdediging op als tegenstander en die rol blijkt de eenheid op het lijf geschreven. Uitgerust met het beproefde SA-8 raketsysteem slaat hij enkele aanvallen van gevechtshelicopters af, die op een gegeven moment proberen een corridor voor luchtmobiele acties te creëren. Bataljonscommandant kolonel Jerzy Rzeznik blijkt over dit wapenfeit opgetogen. "Zelden krijgen we de kans om zo'n variëteit aan jets te bestrijden, waarbij nagenoeg alle acht batterijen intact blijven."

Hoewel succesvol, blijkt de tegenstand onvoldoende om het script van *Gainful Sword* te verstoren. De

operaties verlopen namelijk volgens een strakke tijdstabel, waarop *Exercise Control* streng toeziet. Onder leiding van de bedenker van de oefening, luitenant-kolonel Hans Hoogstraten, volgt een vier man sterke cel vanachter de beeldschermen in het joc de manoeuvres. Die blijken voor majoor Henk Lolkema toch niet zo voorspelbaar als het vastomlijnde rollenspel doet vermoeden. Zo vormt de inzet van transporthelikopters een beperkende factor, aangezien ze bij duisternis verminderd inzetbaar zijn. "Dat is zeker een factor van belang bij het plannen van de operaties", aldus Lolkema. "Weersinvloeden kunnen ook roet in het eten gooien, alhoewel we de afgelopen twee weken niet mochten mopperen."

KOFFIEDIK

Slechts een enkel keertje kunnen de heli's vanwege laaghangende mist niet de lucht in, maar het overgrote deel van de tijd dus wel. Dat is fijn voor de mannen op de grond, maar ook voor het vliegende personeel, dat de kans krijgt veel ervaring op te doen met het vliegen in grote *air assault*-formaties. "Dat lukt in Nederland vrijwel niet", aldus eerste luitenant-vlieger Marco Nouwens. "Zeker in het begin is het even wennen om je constant aan het tempo van je voorganger te moeten aan-

passen. Een formatie heeft een karakteristiek van een symfonie."

Ook bij de bemanningsoefeningen overgevoelen Apaches de stemming er volgens kolonel Hagemeijer goed in. Tijdens de actie worden de vliegers ondersteund met een overlaad aan waarnemers, die de operaties op de grond proberen te verrijden. De heli's maken echter korte metten met de doelen op de grond. Tijdens de vernietiging van de kele tellen weer inzetbaar. "Op die manier suggereer ik dat de manoeuvre een heel grote overwinning is", vertelt Hagemeijer. "De plaatsvervangende commandant wijst erop dat de oefening een succes is. Twee van de Bo 105 heli's hebben een keertje de rol van plaatsvervangende helikopter uit, voor de Dienst der Domeinen gestolen. Is Hagemeijer niet mee, want de oude Bo's zijn ook nog steeds goed inzetbaar. Hij geeft sturing en controle over de manoeuvres in de lucht. Het is een Bo 105 prima geschikt voor de deze kist gaan vervangen we nu nog niet."

ONBEGRIIP

Aan het einde van *Gainful Sword* overheerst de euforie, al is het ook militairen zijn die menen op de grond blijven. Het soldaat 1 Wieger Pekelaars, met Lange Afstand (LAF) oefening als 'wel goed'. "Ik heb dat we nauwelijks in de praktijk te komen. Wij zaten op de flank in een verdedigingspositie, terwijl de vijandelijke reserve over het zuiden op de

Links: Een AS532 Cougar transportheli heeft zijn lading infanteristen uitgespuugd en kiest weer het luchtruim.

Rechts: Personeel van 11 infanteriebataljon Luchtmobiel Garde Grenadiers en Jagers neemt een groot deel van de heers-

te kunnen zijn in een grootschalig conflict als bij vredesoperaties. In het Operationeel Referentiekader KL (ORAKL)³ is aan de hand van een vergelijking van de karakteristieken van het symmetrische⁴ conflict, het asymmetrische⁵ conflict en het optreden als 'derde partij'⁶, antwoord gegeven langs welke nieuwe koers de vernieuwde conceptuele richting moest worden gekozen.

Uit de vergelijking tussen deze drie ideaal-typische grondvormen van conflicten werd al snel duidelijk dat een moderne, technisch geavanceerde krijgsmacht, getraind voor het reguliere conflict, reeds een substantiële capaciteit heeft om ook te kunnen optreden in een asymmetrisch conflict of als derde partij. Omgekeerd is dat niet het geval. Een krijgsmacht, primair gebouwd voor de laatst genoemde vormen van optreden, ontbeert niet alleen de noodzakelijke zware middelen om in het hoogste

deel van het geweldspectrum op te treden, maar ontbeert vooral het specifieke en complexe trainingsniveau om in een symmetrisch conflict succesvol op te treden. Na Srebrenica in 1995 was het ons ook duidelijk geworden dat niet-symmetrisch optreden, lager in het geweldspectrum, eenvoudig kan escaleren in symmetrisch optreden hoog op de geweldsladder. Impliciet werd daarmee het belang van escalatiedominantie aangetoond. En ten slotte vereist symmetrisch optreden specifieke vakkennis en een hoog trainingsniveau. Om die reden werd eind jaren negentig vastgesteld dat de opbouw van de KL primair moest zijn gericht op een professionele, kwalitatief hoogwaardige landmacht, uitgerust voor het symmetrisch optreden.

Recente ontwikkelingen

Inmiddels zijn enkele jaren verstreken en zijn we tot de conclusie gekomen dat de indeling van conflicten naar de drie onderkende ideaal-typische grondvormen, steeds verder vervaagt.

The traditional conflict spectrum ranged from humanitarian operations, through peace-keeping and counterinsurgency to limited conflict and major war. The "low intensity" end of the spectrum required limited combat power, while the high-intensity end required warfighting capabilities. This is no longer true. Because individuals with extremely high lethality occur anywhere, and the threat is so diverse, it is impossible to predict at the outset of an operation what level of lethality will be encountered.⁷

Het landoptreden speelt zich af in een complex domein. Het land kent vele soorten terrein, gradaties van bebouwing en andere infrastructuur. Daarnaast beïnvloeden de omstandigheden het optreden natuurlijk. Om in dit domein effectief te zijn, is een grote

diversiteit aan capaciteiten nodig: van optreden te voet, tot optreden met gemechaniseerde brigades; van *air manoeuvre* optreden tot speciale operaties. Mens en materieel worden blootgesteld aan steeds wisselende, diffuse omstandigheden. Hoge eisen worden er gesteld aan de vaardigheden en het inlevingsvermogen van de militair en de kwaliteit van het materieel.

Hoewel technologische ontwikkelingen bijdragen aan de overzichtelijkheid van het operatieterrein zijn verraaging, stress en vermoeidheid nooit uit te bannen. Het gevecht wordt niet alleen op afstand gevoerd, maar ook vaak bij verrassing, in de directe omgeving. Daarbij kan de intensiteit snel wijzigen en op verschillende niveaus volstrekt anders zijn. De Amerikaanse mariniers hanteren voor deze combinatie van operaties, waarmee ze in Irak dagelijks geconfronteerd worden, de term *three block war*:

to describe scenarios where troops are engaged in a spectrum of operations, from humanitarian missions, through peacekeeping and peace enforcement type actions, to full-blown combat, possibly within the space of three city blocks.⁸

In hun artikel 'Vechten tegen een irregulier optredende tegenstander' uit de *Militaire Spectator* van februari 2004, constateren De Vries, De Rooij en Kruijsbergen min of meer hetzelfde.

Niet alleen is de laatste jaren de grens tussen gevechts- en vredesoperaties vervaagd, ook het onderscheid tussen reguliere gevechtsoperaties en gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander, blijkt in de praktijk steeds minder duidelijk en relevant⁹

3 Het Operationeel Referentiekader KL is in juni 1999 uitgegeven en vormt het raamwerk van uitgangspunten, grondslagen en veronderstellingen voor de beleidsontwikkeling van de KL voor de komende decennia.

4 Het symmetrische conflict betreft de oorlogvoering van een moderne troepenmacht, waar de landmacht deel van uitmaakt tegen een andere, moderne, goed uitgeruste, goed getrainde, gemechaniseerde reguliere krijgsmacht.

5 De tweede grondvorm en betreft de oorlogvoering van een moderne troepenmacht tegen organisaties die niet noodzakelijkerwijs staten vertegenwoordigen, noch gestructureerd zijn zoals de meeste krijgsmachten; we noemen dit irreguliere strijdgroepen.

6 De inzet van een multinationale troepenmacht in de rol van interpositie of in de rol van een troepenmacht die optreedt in een gebied waar verschillende partijen min of meer gemengd door elkaar optreden, vormt de derde grondvorm. De troepenmacht treedt in beginsel op met instemming van de partijen en verricht haar taak onpartijdig. Geweldsuitoefening is dus niet de hoofdtak.

7 *Complex Warfighting Future Land Operating Concept*; Ltcol Dave Kilcullen, Australian Army.

8 General Charles Krulak, *Commander US Marine Corps* 1995-1999.

9 de Vries P.H., de Rooij A.E. en Kruijsbergen G.J.J. 'Vechten tegen een irregulier optredende tegenstander' MS(2)(2004).

Het belang dat aan bescherming wordt gehecht, komt tot uitdrukking in de operationele eisen voor de nieuwe generatie pantservoertuigen. Het huidige pantservoertuig van de infanterie, de YPR-765, is sinds 1978 in gebruik en voldoet niet langer aan die eisen. (Foto: Van Westerhoven en Van Oosbree, ARMEX)

Van huis uit is het beschikken over escalatiedominantie, ook bij operaties laag in het geweldsspectrum, een vereiste. Het vermogen crisisbeheersingsoperaties in het hoogste deel van het geweldsspectrum succesvol uit te voeren, blijft het fundament voor effectieve inzet in alle andere delen van het geweldsspectrum. Het is deze ontwikkeling die de toenmalige keuze, om de KL primair te dimensioneren voor symmetrisch optreden, tot een juiste maakt.

Funcities van militair optreden

In het ORAKL is een aantal beslissende functies van militair optreden afgeleid. Deze functies komen in algemene zin overeen met die zoals vermeld in de LDP-1 en eigenlijk zijn ze de dra-

gende pilaren voor de bouw van 'de KL van de toekomst'. Zij vormen de samenstellende delen van die KL en dienen richting te geven aan de beleidsontwikkeling. De navolgende functies zijn te onderscheiden: inlichtingen en militaire informatie, commandovoering, manoeuvre, vuurkracht, bescherming, logistiek, ontplooibaarheid en gebruik van het elektromagnetisch spectrum. Daarnaast werd reeds medio jaren negentig het belang van training als *force multiplier* onderkend. Training gericht op het perfectioneren van het optreden van militaire eenheden, in welk verband dan ook, maar vooral op het aankweken van mentale hardheid. Training is, naast de genoemde functies van militair optreden, in het ORAKL dan ook als één van de dragende pilaren opgenomen. De aanduiding van deze functies wordt onder andere

op het gebied van beleidsontwikkeling gebruikt om prioriteiten te leggen voor investeringen en innovatie.

Manoeuvre

In de toekomstige KL blijven manoeuvre en vuurkracht een beslissende rol spelen en zijn ze onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het kenmerk van de manoeuvre is het op het juiste moment en plaats tot gelding kunnen brengen van vuurkracht met directe richting. De kern van manoeuvre wordt gevormd door beweging in combinatie met het vermogen de vijand uit te schakelen. Nauw verweven met manoeuvre en vuurkracht is de functie 'bescherming' om de kwetsbaarheid voor vijandelijke manoeuvre en vuurkracht te reduceren. De combinatie manoeuvre, vuurkracht en – daaraan gerelateerd – bescherming, betekent dat er hoge eisen

Met de introductie van de PanzerHaubitze 2000 worden alle bestaande houwitser, raketsystemen en zware mortieren (m.u.v. de zware mortieren van 11 AMB) vervangen door een moderne gemechaniseerde houwitser. De PanzerHaubitze beschikt over bescherming, tactische mobiliteit, een grote reikwijdte en een indrukwekkende nauwkeurigheid en vuursnelheid.

aan terreinvaardigheid, tactische mobiliteit, maar ook aan letaliteit en beschermende middelen worden gesteld. De tactische mobiliteit wordt in belangrijke mate bepaald door het vermogen hindernissen te doorbreken of te overbruggen. Terreinvaardigheid betekent dat er in alle terreinsoorten kan worden opgetreden, met inachtneming van de accentverschuiving naar verstedelijkte gebieden. De overgang tussen bereden, uitgestegen en te voet optreden moet vloeiend plaatsvinden.

Inmiddels is reeds een begin gemaakt met de gevechtswaardeverbetering van de overgebleven Leopard-2-gevechtstanks. Door het verlengen van de schietbuis, het gebruik van verbeterde munitie en het verbeteren van de bepantsering, blijft de Leopard-2A6 de komende jaren tot de geavanceerdste tanks ter wereld horen. Om de tactische mobiliteit van de tankeenheden en hun bescherming te evenaren, wordt de verouderde YPR-765 vanaf 2007 vervangen door een Infanterie Gevechtvoertuig (IGV) van een nieuwe generatie. Om tactische mobiliteit te kunnen garanderen is het daarnaast

noodzakelijk om over middelen te beschikken om hindernissen te doorbreken of te overbruggen. De behoefte aan een verbeterde doorbraak- en brugleggende tank van de genie leek, tot voor kort, te worden ingevuld door een creatieve uitruil van materieel met Noorwegen. Het opschorten van de zogenaamde 'Noorse deal' enkele weken geleden, betekent dat deze behoefte op een andere manier moet worden ingevuld.

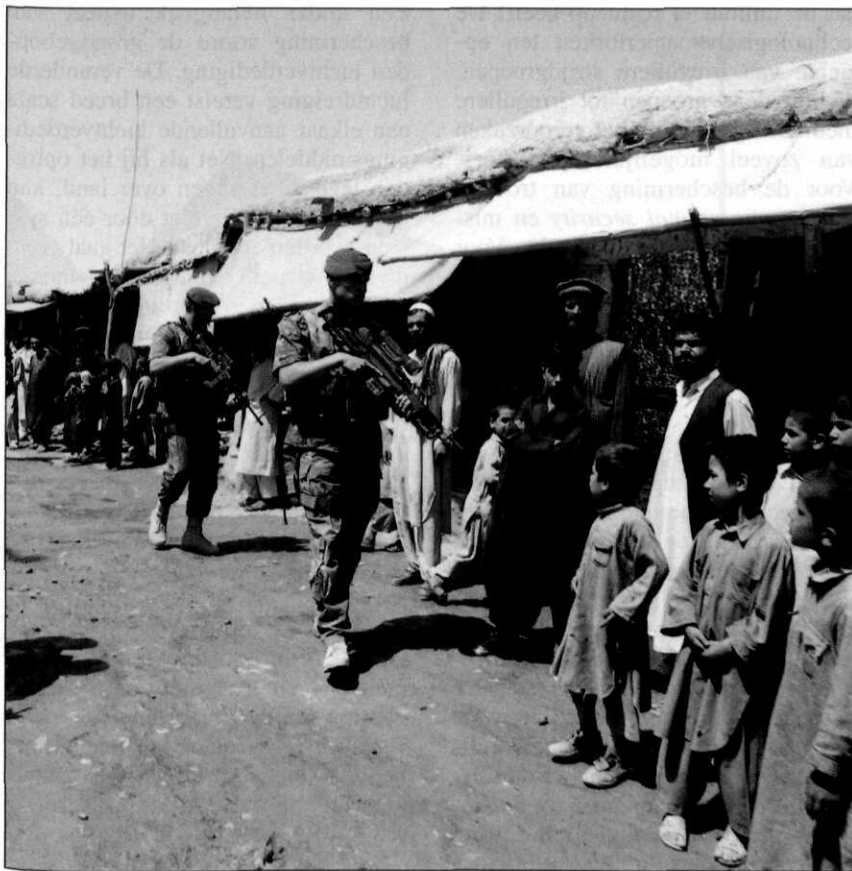
Door het uitgedunde, veelal onoverzichtelijke gevechtsveld neemt daarnaast het belang van een snelle, niet grondgeboden manoeuvre toe. De druk om een gewapend treffen binnen zo kort mogelijke termijn te beslechten, vereist vroegtijdige bestrijding van het vijandelijke aangrijpingspunt. Een *air manoeuvre* (geïntegreerde eenheid van alle soorten helikopters en grondgebonden eenheden) eenheid is het aangewezen element om diepe manoeuvres toe te passen. Een dergelijke eenheid heeft een grote flexibiliteit en is door zijn mix van een personeelszware grondgebonden component en vuurkracht in de vorm van de gevechtshelikopters, geschikt voor inzet

in het hele geweldspectrum, zowel voor operaties met een asymmetrisch als een symmetrisch karakter. Door de aanschaf van transport- en gevechtshelikopters en jarenlange samenwerking en training met de Tactische Helikopter Groep, is 11 Air Manoeuvre Brigade uitermate geschikt om vanaf elk platform als *Initial Entry Force* op te treden.

Vuurkracht

Vuurkracht is het middel bij uitstek om bij gevechtsoperaties een fysiek effect te sorteren. Het bepaalt in belangrijke mate de effectiviteit van de manoeuvre. Door de ontwikkelingen in de technologie kan vuurkracht sneller en met grotere nauwkeurigheid worden afgegeven. Hierbij wordt tevens zo min mogelijk *collateral damage* veroorzaakt. Door de vuursteunmiddelen aan te sluiten op een adequaat C2-systeem, en dit te koppelen aan het *Battlefield Management System* (BMS), wordt het mogelijk de tijd tussen doelonderkenning en doelbestrijding tot een minimum te beperken. Met de introductie van de *PanzerHaubitze 2000*, waarvan de instroom is voorzien vanaf 2006 tot 2010, worden alle bestaande houwitser, raketsystemen en zware mortieren (met uitzondering van de zware mortieren van 11 AMB) vervangen door een moderne gemechaniseerde houwitser. De PanzerHaubitze beschikt over bescherming, tactische mobiliteit, een grote reikwijdte en een indrukwekkende nauwkeurigheid en vuursnelheid.

Ondanks de technologische ontwikkelingen om puntdoelen op grote afstand te bestrijden, neemt de noodzaak op de korte dracht over effectieve vuurkracht te beschikken toe. In onoverzichtelijke omstandigheden zoals verstedelijkte gebieden en boscomplexen, kan de technologische superioriteit van de symmetrisch georganiseerde krijgsmacht veel minder tot gelding worden gebracht. Om het vuuroverwicht bij het gevecht op korte afstand te kunnen garanderen, voert de KL vanaf 2007 lichte mortieren in bij de pantserinfanteriecompag-

Met kleine chirurgische acties kunnen Special Forces een enorme toegevoegde waarde hebben voor welke campagne dan ook

nieën. In dat kadere past ook de indeling van moderne draagbare antitank-systemen voor de korte en middel-lange dracht. Deze moeten vanuit *confined spaces* zijn in te zetten, zowel tegen pantser als tegen versper-ringen en gevechtsdekkingen en uit-gerust zijn met verminderd-zichtcapa-citeit. De invoering van het *fire and forget* antitankwapen GILL voor de mid-dellange dracht, eind dit jaar, voldoet voor een belangrijk deel al aan die behoefte. Zeer recent is ook de be-hoefte aan middelen voor de korte dracht *Short Range Anti Tank* (SRAT) gehonoreerd en omgezet in een con-creet project. Naar verwachting zal dit antitankwapen SRAT vanaf 2006 in de organisatie instromen.

Inlichtingen en militaire informatie
Zonder duidelijk beeld van de dispo-sitie van de vijand en zijn bedoelingen is het niet mogelijk hem gericht aan te

grijpen. Een duidelijk beeld van de vijand is een voorwaarde voor ma-noeuvre-oorlogvoering. Gezien het belang van inlichtingen voor het suc-ces van de gehele operatie, moet het bataljonsniveau en hoger beschikken over eigen specifieke inlichtingenver-zamelorganen. Om tegemoet te kom-en aan de diversiteit van de dreiging (regulier dan wel irregulier) moet dit een combinatie zijn van *human in-telligence* en technische vormen van inlichtingenverzameling. De balans verschuift van kennis van capaciteiten naar kennis over intenties. Deze sen-soren moeten in staat zijn tijdig inlichtingen te verzamelen en aan te leveren. Ze moeten dan ook gekop-peld zijn aan het BMS. Op basis van die inlichtingen kan de manoeuvre worden (bij)gestuurd. Zo kunnen ver-kenningseenheden een belangrijke rol spelen in het handhaven van een hoog tempo.

Het streven om op alle niveaus bo-ven het bataljonsniveau inlichtingen-capaciteit in te delen vindt onder meer invulling door de vorming van een *Intelligence Surveillance Target Acquisition and Reconnaissance* (ISTAR)-bataljon. Daarin zijn doelop-sporingsmiddelen en verzamelorga-nen voor inlichtingen voor het niveau van brigade en hoger ondergebracht. Dit zijn grondgebonden verkenningseenheden uitgerust met FENNEK, de ar-tillerie-ondersteuningsbatterij met de mortieropsporingsradar, de RPV en de elektronische oorlogvoeringseenheid. Het lichte verkenningvoertuig FEN-NEK, dat reeds dit jaar wordt in-gevoerd, verschaft de organieke ver-kenningseenheden op bataljons- en brigadeniveau tevens de capaciteit om weer op volwaardige wijze invulling te geven aan verkennen.

De omvorming en uitbreiding van het Korps Commandotroepen tot *Special Forces*-eenheid, komt onder meer tegemoet aan de behoefte aan *human intelligence*. De mogelijkheden van 'Special Forces' gaan echter veel ver-der. Het belang van 'Special Forces', als multifunctioneel middel in het totale geweldspectrum was reeds eerder door de KL onderkend. De omvorming van het KCT tot 'Special Forces'-eenheid in 1997 was daarvan een duidelijk bewijs. 'Special Forces' hebben een hoge graad van gereed-heid en vervullen met relatief weinig mankracht, zonder op te vallen, een cruciale rol in het verzamelen van inlichtingen. Met kleine chirurgische acties hebben 'Special Forces' een enorme toegevoegde waarde voor welke campagne dan ook. De additio-nele uitbreiding van het KCT als ge-volg van de Prinsjesdagbrief onder-streept nogmaals het belang dat men aan deze eenheden hecht.

Commandovoering

De functie commandovoering vormt het bindend element tussen de overige functies van militair optreden. Door de introductie van robuuste comman-dovoeringssystemen die gebruikmaken van netwerken wordt een zo optimaal mogelijke *situational awareness* be-

reikt. Niet alleen heeft iedereen dan de zogenaamde *common operational picture*, maar ook de overdracht van gegevens over de verschillende niveaus verloopt vele malen sneller. Een snelle en adequate commandovoering stelt de landmacht in staat sneller te manoeuvreren dan de vijand, waardoor die achter de feiten aanloopt.

Door de introductie van robuuste commandovoeringssystemen, die gebruikmaken van netwerken, wordt een zo optimaal mogelijke situational awareness bereikt.

Voor het bataljonsniveau en lager is het Battlefield Management System voorzien

Het 'Theatre Independent Tactical Army & Air Force Network' (TITAAN) is het voorbeeld van digitalisatie en verschaft mogelijkheden voor *secure* uitwisselen van spraak en data. TITAAN is een tactisch internet gebaseerd op civiele technieken en is bedoeld voor het niveau bataljon en hoger. Voor het bataljonsniveau en lager is het zogenaamde 'Battlefield Management System' voorzien.¹⁰ Invoering van het systeem TITAAN fase 2 en 3 is voorzien vanaf dit jaar en zal waarschijnlijk lopen tot aan 2006. De invoering van een Battlefield Management System vangt vanaf 2005 aan. Daarbij wordt opgemerkt dat het systeem eerst volledig tot zijn recht komt als is voldaan aan de behoefte in een dataradio voor hoog mobiel optreden.

Bescherming

Het belang van bescherming neemt alleen maar toe, niet alleen omdat personele verliezen steeds minder worden geaccepteerd, maar ook om-

dat de militair er recht op heeft! De technologische superioriteit ten opzichte van irreguliere strijdgroepen, dwingt deze groepen tot irreguliere methoden gericht op het veroorzaken van zoveel mogelijk slachtoffers. Voor de bescherming van troepen krijgen *operational security* en misleiding steeds meer aandacht. Voor de bescherming van wapensystemen wordt gewerkt aan meer actieve fysieke, elektromagnetische en optronische maatregelen (*defensive aid suits*) en betere bepantsering. Ook moet aandacht worden besteed aan de bescherming tegen NBC-inzet voor zowel militairen als voertuigen. Het belang dat men hecht aan bescherming, komt tot uitdrukking in de operationele eisen voor de nieuwe generatie pantservoertuigen. De belangrijkste eis in dat kader is de bescherming van eigen militairen. Dit is zichtbaar bij het *Soldier Modernisation Program* (SMP) ter verbetering van de effectiviteit en bescherming van de individuele militair, alsmede de gevechtswaardeverbetering van de Leopard 2 tot de A6-versie, het nieuwe IGV als het grote pantserwielvoertuig BOXER (vanaf 2009 de vervanger van de M-577 pantservoertuigen en YPR-commandovoertuigen).

Overigens interpreteren andere landen deze trend op dezelfde wijze. De Australische bevelhebber der landstrijdkrachten drukte dat als volgt uit:

I believe that the Army must be 'harder', in order to win the future land battle. It is vital that we are harder in terms of protection. This raises our defeat threshold through making us harder to hurt. It allows us to escalate rapidly if an apparently benign environment turns nasty. Allied to greater levels of protection, is the requirement to enhance our own lethality through increased firepower linked to greater situational awareness. The hardened Army will be able to survive a hit and retaliate forcefully.¹¹

Een ander belangrijk aspect van bescherming vormt de grondgebonden luchtverdediging. De veranderde luchtdreiging vereist een breed scala aan elkaar aanvullende luchtverdedigingsmiddelen. Net als bij het optreden tegen dreigingen over land, kan de derde dimensie niet door één systeem worden afgedekt. Het gaat erom diverse wapensystemen met unieke eigenschappen gecoördineerd te laten samenwerken zodat een *mixed and layered air defence* wordt gerealiseerd. Dit vraagt om middelen die de manoeuvre kunnen volgen en die in staat zijn sensoren, *shooters* en een *battlespace management system* met elkaar te integreren. Het project *Future Ground Based Air Defence* (FGBADS), vult die integratie. FGBADS is een *system of systems*, opgebouwd uit Stinger-platforms op Mercedes Benz en FENNEK, SHORAD-luchtafweersystemen en een BMS met sensoren. Invoering van dit gecoördineerde luchtverdedigingssysteem, voorzien vanaf begin 2006, zal de effectiviteit van de luchtverdediging aanzienlijk verbeteren.

Beheersing van het elektromagnetische spectrum

De ontplooiing van steeds meer middelen die gebruikmaken van het elektromagnetische spectrum en de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor wapensystemen, onderstreept het belang van de beheersing van het elektromagnetisch spectrum. De afhankelijkheid van het EM-spectrum vormt een kwetsbaar punt, dat een opponent kan uitbuiten. Beheersing van het EM-spectrum is een belangrijk middel om het eigen militair vermogen te verhogen én dat van de vijand te reduceren. De bescherming bij het eigen gebruik van het EM-spectrum

¹⁰ Met de introductie van dit systeem ontstaat een geautomatiseerd netwerk, waarbij niet langer de hiërarchische organisatieketen bepalend is voor wie de informatie krijgt. Eenieder die is aangesloten op het netwerk, heeft toegang tot de beschikbare informatie.

¹¹ *Hardening the Army* door de *Chief of the Army* lieutenant general P.F. Leahy bij de *Land Warfare Conference* 28 oktober 2003.

De KJ anticipeerde nadrukkelijk op de verschuiving van conflicten naar verstedelijkte gebieden. Zo bouwde ze recentelijk een nationaal trainingsdorp op het oefenterrein Marnewaard en wordt er aan dit onderwerp structureel aandacht besteed in het opleidings- en trainingsproces (Foto: F. van Bremen)

omvat bijvoorbeeld de vernietiging van de vijandelijke stoor- en peilcapaciteiten. Het geeft ook de garantie dat het eigen gebruik van het EM-spectrum mogelijk blijft. Bescherming kan ook worden bereikt door interne veiligheidsprocedures of technische maatregelen. Daarnaast kunnen we de vijand het gebruik van het EM-spectrum ontzeggen door ons te richten op de fysieke vernietiging van zijn middelen. Bijvoorbeeld door bij doelopsporing gebruik te maken van door de vijand uitgezonden elektronische signalen. De landmacht beschikt momenteel over een beperkte capaciteit om te peilen en te storen.

Logistiek

De logistiek richt zich op de materiële instandhouding van eenheden en verplaatsing van personeel en materieel naar het operatiegebied. Het is een

absolute randvoorwaarde voor het slagen van elke operatie. Het is daarom van groot belang logistieke en operationele concepten en denkwijzen volledig op elkaar af te stemmen. Het logistieke systeem dient volledig te zijn afgestemd op de uitvoering van de operatie; van nagenoeg statisch tot de meest complexe vorm van manoeuvre-oorlogvoering. Basisprincipes daarbij moeten zijn: vooruitzien (anticiperen), economisch gebruik van middelen, eenvoud en flexibiliteit. In de logistiek geeft men hier conceptueel vorm aan door bijvoorbeeld het Operationeel Logistiek Concept 2006 (OLC 2006). Het richt zich op het maximaal benutten van de aanwezige logistieke defensiecapaciteiten voor het uitvoeren van de verschillende operaties. Het bepaalt de besturing en beheersing van de logistieke middelen op de meest effectieve

en efficiënte manier, gebaseerd op de basisprincipes. Door middel van het concept van Fysieke Distributie (FD) geeft de logistiek invulling aan verkleining van de *footprint* in het operatietoneel. De overgang van stukgoed naar containervervoer minimaliseert de opslagcapaciteit in het operatiegebied en maximaliseert de flexibiliteit van de bevoorrading. Het project Ondersteuning Operationeel Optreden (O3) voorziet in concrete middelen die de logistieke informatievoorziening in het operatietoneel, tijdens expeditionair optreden, optimaliseert. Hierdoor verbetert de beheersbaarheid van de logistieke stromen. Door concentratie en reductie is het tevens mogelijk volume en gewicht van voorraden te verminderen. Omdat de informatievoorziening betrekking heeft op alle operationeel-logistieke goederen (OLC 2006 en FD), is O3 te

beschouwen als schakel tussen OLC 2006 en FD. Met de invoering van het Wissellaadsysteem vanaf 2004, worden deze concepten, denkwijzen en principes daadwerkelijk fysiek ingevuld.

Ontplooibaarheid

De belangrijkste factoren die de ontplooibaarheid bepalen, zijn de reactietijd en de trainingsopbouw. Snelle ontplooibaarheid is voor alle grondvormen van conflicten een vereiste en is slechts te bereiken met parate eenheden met een zeer hoog trainingspeil. Het is echter onmogelijk alle elementen van een krijgsmacht voortdurend op een hoog trainingspeil te houden. Daartoe is een roulatieschema vereist dat ruimte biedt aan training, operationele inzet en recuperatie. De gestructureerde trainingsopbouw, weergegeven in het verbeterd accentmodel, het generiek jaarprogramma en de daarbij behorende dieldeling, is een beproefd systeem dat die eenheid van opvatting garandeert en multifunctionaliteit waarborgt.

Het vermogen tot verplaatsing van troepen naar een operatietoneel bepaalt natuurlijk ook de ontplooibaarheid. Door de kosten, de geringe beschikbaarheid en het beperkte volume van luchttransport, zal de strategische mobiliteit voornamelijk worden ingevuld door transport via de zee en het spoor. Daarin zijn *contingencies* en goede afspraken en procedures de aangewezen factoren om bij te dragen in de ontplooibaarheid.

Training

Training is een belangrijk onderdeel van de mentale component van militair vermogen. Daarnaast is het *the best welfare for the troops* en als zodanig te beschouwen als een vorm van personeelszorg. Los van de professionaliteit, de motivatie en de kwaliteit van het leiderschap, kent training ook een belangrijke fysieke component. Het betreft daarnaast de visie op het gebruik van simulatoren, de toepassing van geïnstrumenteerd oefenen en het omgaan met scherpe munitie. Het beste resultaat vereist een optimale balans tussen simulatie en oefeningen

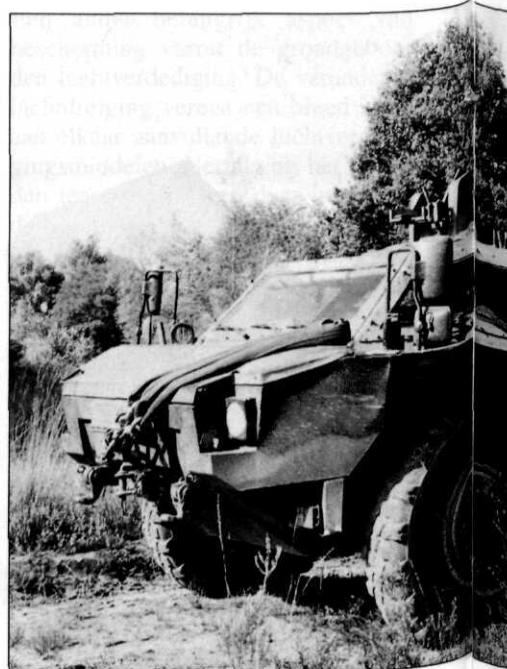
te velde. De techniek maakt het inmiddels mogelijk in een *virtual environment*, vanuit *high fidelity mock ups* elk scenario te ondergaan. Het grote voordeel van een gecontroleerde omgeving is dat het het rendement van de trainingsmomenten aanzienlijk verhoogt, mede door de mogelijkheid van een effectieve terugkoppeling. Inmiddels ligt er de opdracht tot aanschaf van de *Tactische Indoor Simulator* (TACTIS). Hiermee kan tot en met het teamniveau in een virtuele omgeving worden geoefend. De feitelijke instroming moet voor 2007 zijn gerealiseerd.

(Indoor)simulatie draagt niet alleen bij tot effectiviteit en efficiency maar ook tot kwaliteitsverbetering. In combinatie met oefeningen te velde, met gebruikmaking van geïnstrumenteerde duelsimulatoren, wordt op een dergelijke wijze een eenheid stapsgewijs geconfronteerd met alle invloeden van gevechtsoperaties. Het grote voordeel van dit systeem is dat de vooraf vastgestelde operationele eisen op een objectieve manier kunnen worden gemeten. Hierdoor wordt de meest optimale (inzet)gereedheid bereikt.

Daarnaast anticipeerde de landmacht nadrukkelijk op de verschuiving van conflicten naar verstedelijkte gebieden. Niet alleen is er structureel ruimte in het opleidingsprogramma voor het zogenaamde *Fighting in Built Up Areas*. De investering betrof ook de constructie van een eigen nationaal trainingsdorp op het oefenterrein Marnewaard in het noorden van het land. Op voorstel van de KL wordt er budget ter beschikking gesteld voor Optreden in Verstedelijkt Gebied (OVG). Projecten hieromtrent worden opgenomen in het 'Soldier Modernisation Program'.

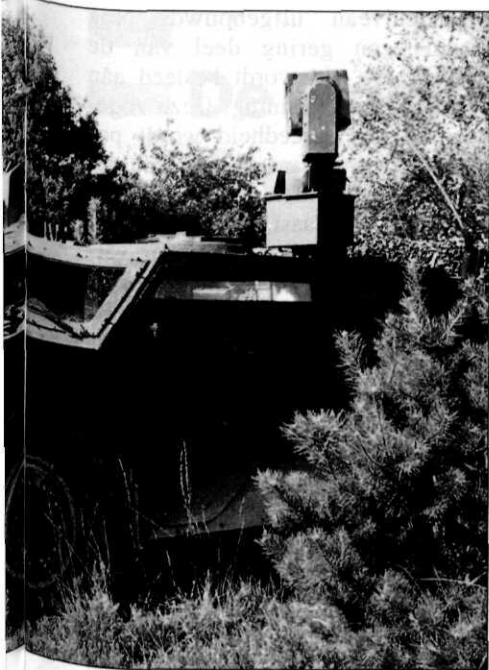
Nieuwe reorganisatie: invloed van het Strategisch Akkoord

Met de Defensienota van 1991 en de Prioriteitennota van 1993 kwam er

echter geen eind aan alle reorganisaties. De omvang van de nieuwe reorganisatie als gevolg van het Strategisch Akkoord, een opgelegde structurele jaarlijkse bezuiniging van 853 miljoen euro, heeft zo mogelijk nog meer gevolgen dan alle reorganisaties van begin jaren negentig. Een reorganisatie die het lopende transformatieproces mogelijk ingrijpend kan beïnvloeden.

Het werd al snel duidelijk dat er krijgsmachtbreed eenheden moesten worden afgestoten. De inhoud van de Prinsjesdagbrief, voortvloeiend uit het IDP (2004-2013) in de zomer van 2003, hield echter meer in dan alleen een bezuiniging. Er moest namelijk ook ruimte worden gevonden om te blijven innoveren. Innovatie is onder andere nodig om tegemoet te komen aan de internationale ontwikkelingen, die steeds meer in de richting gaan van snel inzetbare en adequaat uitgeruste, modulaire eenheden met een hoge graad van gereedheid. In de Prinsjesdagbrief wordt dan ook aangegeven dat Defensie middelen vrijmaakt om in die kwaliteit te investeren. Een en ander onder de noemer: 'Op weg naar een nieuw evenwicht'. Voor de landmacht betekent het dat er

De FENNEK verschaft de verkenningseenheden op bataljons- en brigade-niveau de capaciteit weer op volwaardige wijze invulling te geven aan verkennen

explosievenopruiming. Gezien die voorgeschiedenis ligt het voor de hand dat de KL anticipeert op en rekening houdt met het feit dat een extra beroep op haar capaciteiten wordt gedaan om terroristische aanslagen te verijdelen of de gevolgen daarvan te beperken. De KL heeft er niet alleen de mensen en het materieel voor, de maatschappij verwacht dit ook van haar.

Al met al geen grote koerswijziging – al raakt het verdedigingsbelang van het nationale grondgebied wat op de achtergrond – maar een accentverschuiving. Dit transformatieproces werd door de KL al eerder voorzien en eraan inhoud gegeven door de eerder in dit artikel geïdentificeerde pilaren voor de bouw van de KL. De recentste internationale ontwikkelingen, zoals het *NATO Response Force*¹² concept, hebben vooral betrekking op vergroting van het expeditionaire vermogen, verkorting van de reactietijd (ontplooibaarheid) en internationale kopelbaarheid. Omdat alleen parate eenheden met een hoge graad van gereedheid en getraindheid aan die eisen voldoen, is de afstoting van alle reserve-eenheden van de KL, hoe pijnlijk ook, verantwoord.

Anticiperen en verbeteren

Het zou van weinig realiteitszin getuigen om met de ingezette koerswijziging tevreden achterover te leunen.

Er zijn nog voldoende tekortkomingen die aandacht behoeven. Daarnaast is het voor de KL noodzakelijk zich te blijven oriënteren op nieuwe ontwikkelingen om ook in de toekomst relevant en innovatief te blijven. Interoperabiliteit en brede inzetbaarheid zijn daarbij leidende en richtinggevendende factoren, waarbij het duidelijk is dat het beschikbare budget de ruimte bepaalt. We moeten daarbij accepteren dat de KL niet voor alle mogelijke opdrachten en inzetgebieden specialistisch materieel voorhanden heeft. Nieuw materieel moet dan ook voor vele, zo niet alle, inzetopties bruikbaar zijn. Daarbij horen ook de nationale taken.

De landmacht moet oog hebben voor huidige en toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast moeten we ons realiseren dat ze niet altijd trendsetter kan zijn. Genoegen nemen met een standaardrol als trendvolger is ook niet de oplossing. Ontwikkelingen moeten van zo dichtbij mogelijk gevolgd worden en daar waar mogelijk moet de landmacht participeren. Een en ander komt reeds tot uitdrukking in het nieuwe, moderne materieel dat op dit moment of op korte termijn bij de KL instroomt, bijvoorbeeld de FENNEK, de PanzerHaubitze 2000, het Wissellaadsysteem, TITAAAN, TACTIS en het *Mobile Combat Training Center* (MCTC).

Ook in de toekomst moet de KL dit voortzetten. Zo moet men de ontwikkelingen rond het Amerikaanse *Future Combat System* (FCS) met indringende belangstelling volgen. Het FCS is bedoeld als alternatief voor de huidige zware manoeuvreermiddelen die bescherming en vuurkracht gaat verenigen in een lichter systeem dat grotere effecten teweeg brengt met minder logistieke beperkingen. Omdat het FCS nog slechts op de tekentafel bestaat, is invoering niet voor 2020-2025 te verwachten. Interessant en veelbelovend genoeg om er in de plannen vroegtijdig rekening mee te houden.

Daarnaast moet de mobiliteit van de grondgebonden component van de

in de periode van 2004 tot 2009 de nodige investeringen plaatsvinden.

De inhoud van de Prinsjesdagbrief leidde overigens niet tot een wezenlijke aanpassing van de KL-taken. De hoofdtaken van Defensie zijn nog eens bevestigd. Na de terroristische aanslagen van 11 september 2001 werd duidelijk dat alle drie de hoofdtaken een nauwe samenhang met elkaar vertoonden. Conclusie was dat de externe veiligheid van vandaag, de interne veiligheid is van morgen. Nationale operaties in de vorm van steun aan civiele autoriteiten, militaire bijstand en hun hulpverlening nemen aan belang toe. Van oudsher verleent de KL op verzoek militaire bijstand en steun aan civiele autoriteiten. Te denken valt daarbij aan bijzondere bijstand bij rampenbestrijding (vuurwerk-ramp Enschede), het tegengaan van verspreiding en ruiming bij besmettelijke veterinaire ziekten (varkenspest en MKZ-crisis), maar ook het bestrijden van en optreden bij misdrijven (terrorisme) en taken in het kader van

¹² *Military Decision on MC 477, Military Concept for the NATO Response Force van 10 april 2003.*

Air Manoeuvre Brigade, maar ook die van de 'Special Forces'-ploegen van het KCT worden vergroot door invoering van nieuwe lichte en luchttransportabele gespecialiseerde voertuigen. Ook zal er met meer nadruk moeten worden geïnvesteerd in de specifieke inzetmiddelen ten behoeve van 'Special Forces'. De bestaande helikoptercapaciteit zoals ingedeeld in de Tactische Helikopter Groep is niet alleen kwantitatief ontoereikend, maar mist ook de benodigde specifieke aanpassingen.

Verder vereist de voortschrijdende techniek en de mogelijkheden die het *Network Centric Warfare*-concept biedt, verbeteringen in de informatievoorzienings- en communicatieapparatuur. Nieuwe verbindingsmiddelen met een hoge mobiliteit zijn noodzakelijk. En ten slotte moet er ruimte worden gereserveerd voor investeringen om nadrukkelijker inhoud te geven aan de offensieve aspecten van het EM-spectrum.

Punt van aandacht

Het belangrijkste punt van aandacht betreft echter niet de fysieke, maar de mentale component. Ervaringen uit de diverse operationele uitzendingen wezen uit dat een succesvolle uitvoering van de missie staat of valt bij de kwaliteit en de toewijding van het personeel. In die zin is het belang van training, de kwaliteit van het leiderschap, maar ook de gevechtsbereidheid van de individuele militair reeds langer onderkend. In de afgelopen jaren zijn er diverse initiatieven gestart om die mentale component verder te verbeteren. Zo waren er initiatieven om het aspect vorming en mentale hardheid, als onderdeel van de mentale component, meer inhoud te geven.¹³ Daarnaast gaf het concept 'het Domein van de officier', aanzet

¹³ In april 2001 organiseerde de LO/Sportorganisatie het symposium: 'Vorming, meer groen..... ook tussen de oren', waar de *Militaire Spectator* in augustus 2001 een themanummer aan wijdde.

om aan de verantwoordelijkheden en de positie van de officier in een expeditionaire landmacht richting te geven. Er kan echter niet genoeg gehamerd worden op het fenomeen van de mentale component.

Tot nu toe lag de nadruk bij de meeste operationele uitzendingen in eerste instantie niet op de uitvoering van gevechtsacties. Zij droegen hoofdzakelijk het karakter van vredesoperaties en *post-conflict* operaties. Operaties laag in het geweldspectrum waarbij de kans op escalatie waarschijnlijk gering was. Daarnaast zijn de leefomstandigheden zelden primitief en wordt veel aandacht aan het comfort van de individuele militair besteed. Luxe werd iets vanzelfsprekend. Het gevaar schuilt erin dat de routine van dergelijke operaties voor veel jonge onderofficieren en subalterne officieren de invulling van 'operationele inzet' is geworden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de uitvoering van gevechtsoperaties een aantal jaren minder nadrukkelijk de rode draad in de opleiding en training was. De vaak beperkt beschikbare tijd voor training werd primair besteed aan de voorbereiding op de missie zelf. En omdat dit jarenlang geen gevechtsoperaties waren, kon het voorkomen dat gevechtseenheden te veel tijd besteedden aan uitvoering van sociale patrouilles, inrichting van *road blocks* en andere politieachtige taken, terwijl de basisvaardigheden als gevechtseenheid steeds minder aandacht kregen.

Deze ongewenste trend is gelukkig tijdig onderkend binnen de Landmachtstaf en de staf van het Operationeel Commando. In 2003 is het 'generiek jaarprogramma' binnen de toenmalige 1 Divisie '7 december' van kracht verklaard. Een generiek jaarprogramma dat op een gestructureerde en uniforme wijze aangeeft hoe de beschikbare trainingsperiode voorafgaande aan een mogelijke inzet moet worden ingevuld. Daarin is de uitvoering van gevechtsoperaties de rode draad en wordt uiteindelijk het trainingsniveau tot en met het

brigadeniveau uitgebouwd. Nog slechts een gering deel van de beschikbare tijd wordt besteed aan specifieke inzettraining. Deze zogenaamde inzetgereedheid wordt pas ingevuld, op het moment dat duidelijk is dat de eenheid een missie gaat uitvoeren die naast de operationele gereedheid aanvullende training vereist. De gedachte achter het generiek jaarprogramma is, dat een soldaat pas bruikbaar is bij vredesoperaties als hij volledig is getraind voor gevechtsoperaties.

Daarnaast geeft de accentverschuiving naar gevechtsoperaties de eenheden van de KL ook de juiste voorbereiding en focus om vanaf begin 2005 als *NATO Response Force* (NRF) inzetbaar te zijn. Niet alleen wordt in dat kader gevraagd om inzetbaarheid met een hoge graad van gereedheid, óók verwacht men dat deze eenheid in het gehele geweldspectrum kan optreden. Daarmee past het NRF-concept als concrete invulling uitstekend in het Nederlandse buitenlandse- en veiligheidsbeleid, dat *risk-sharing* niet uit de weg gaat en in overeenstemming is met het vernieuwde ambitieniveau.

De mentale component is daarmee echter nog niet volledig afgedekt. Bij uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden, maar ook bij oefeningen en zelfs bij ernstinzet, ondervinden eenheden veel hinder van de wet- en regelgeving op het gebied van milieu en arbeidsomstandigheden.

De invloed van de wet- en regelgeving en het feit dat commandanten als 'werkgever' persoonlijk verantwoordelijk kunnen worden gehouden, vergt van hen meer dan morele moed om tijdens de training mentale hardheid aan te kweken en daarbij tot de grenzen te gaan.

Vorming en mentale hardheid zijn echter te belangrijk om het te laten afhangen van de overwegingen van individuele commandanten. Meer nadruk voor de aspecten vorming en mentale weerbaarheid is dan ook noodzakelijk.